

1 Sammanfattning

Regeringen har i budgetpropositionen för 2008 presenterat ett samlat åtgärds paket för en välfungerande sjukförsäkring med fler vägar tillbaka till arbete. Flera av de aviserade åtgärderna innebär förändringar i sjuk- eller aktivitetsersättningen. En arbetsgrupp inom Regeringskansliet har i detalj utarbetat dessa aviseringar till färdiga förslag. Arbetsgruppens förslag presenteras i denna promemoria.

Promemorian är uppdelad i två delar. I del 1 redovisas förslag till ett system som ger personer med icke tidsbegränsad sjukersättning långtgående möjligheter att arbeta utan att förlora rätten till sjukersättning. En utgångspunkt för arbetsgruppens arbete har varit att skapa ett system som ökar tryggheten för en person med sjukersättning som vill pröva att arbeta. Andra utgångspunkter har varit att öka flexibiliteten och i möjligaste mån minska margineffekterna, om en person med sjukersättning vill börja arbeta. Det ska således både löna sig och vara lätt att utnyttja även en begränsad arbetsförmåga för den som uppbar sjukersättning.

Arbetsgruppens förslag är att personer med icke tidsbegränsad sjukersättning ska kunna arbeta efter sin förmåga, utan att arbetsförmågan omprövas av Försäkringskassan. Dessa särskilda regler föreslås gälla för de personer som uppbar sjukersättning i augusti 2007. Flexibiliteten ökar genom att ett system med steglös avräkning införs i stället för att ersättningsnivån anpassas i fasta steg och efter särskild prövning. Steglös avräkning innebär

att sjukersättningen i stället minskas med hänsyn till en så kallad reduceringsinkomst.

Reduceringsinkomsten består av förvärvsinkomster och andra pensionsgrundande inkomster med vissa undantag. För en person som har beviljats hel sjukersättning är reduceringsinkomsten den inkomst som han eller hon uppbär på grund av ett arbete. För en person som uppbär partiell sjukersättning kan reduceringsinkomsten även omfatta andra inkomster.

Det förslag till steglös avräkning som arbetsgruppen presenterar innebär att sjukersättningen minskas först när reduceringsinkomsten för ett år överstiger ett så kallat fribelopp. Fribeloppet uppgår till ett prisbasbelopp för en försäkrad med hel sjukersättning. Sjukersättningen minskas med halva den reduceringsinkomst som överstiger fribeloppet. När en försäkrads totala inkomster, både reduceringsinkomsten och sjukersättningen, uppgår till 8 prisbasbelopp minskas sjukersättningen krona för krona.

För personer som uppbär partiell sjukersättning föreslås högre fribelopp. Exempelvis är fribeloppet 4,2 prisbasbelopp för den som har sjukersättning med 50 procent. Att fribeloppen är högre för denna grupp förklaras av att även den inkomst som den försäkrade redan har ingår i reduceringsinkomsten. Avtrappningen av inkomster överstigande fribeloppet och den gräns där avräkningen sker krona för krona ska vara desamma som gäller vid hel sjukersättning, dvs. 50 procent och 8 prisbasbelopp.

Enligt arbetsgruppens förslag ska bostadstillägg kunna beviljas för personer som arbetar med stöd av de föreslagna särskilda reglerna och omfattas av steglös avtrappning, på samma sätt som i dag gäller för personer med sjukersättningen vilande. Arbetsgruppen anser dock inte att de arbetsinkomster som förvärvats med stöd av de särskilda reglerna ska ge rätt till sjuklön, sjukpenning eller annan SGI-baserad dag ersättning. Utgångspunkten bör vara att de personer som omfattas av de särskilda reglerna är försäkrade genom sin sjukersättning. Emellertid ska arbets-

kadelivränta alltid kunna beviljas, även när arbetet har skett med stöd av de särskilda reglerna.

Innan en person med sjukersättning påbörjar ett arbete ska han eller hon ansöka om detta hos Försäkringskassan. Försäkringskassan räknar då om sjukersättningen enligt de regler som ska gälla för steglös avräkning och lämnar ett preliminärt beslut om den nya sjukersättningen. Ett slutligt beslut får den försäkrade när taxeringen är klar för inkomståret och den pensionsgrundande inkomsten har fastställts av Skatteverket. Om det slutliga beslutet visar att sjukersättningen betalats ut med för lågt belopp betalas mellanskillnaden ut till den försäkrade. Gäller det motsatta, om sjukersättningen har betalats ut med för högt belopp, blir den försäkrade skyldig att återbetala mellanskillnaden. Belopp upp till 3 000 kronor betalas varken tillbaka eller krävs åter.

Förslagen i del 2 gäller de personer med sjuk- eller aktivitetsersättning som inte omfattas av de särskilda reglerna och de regler för steglös avräkning som föreslås i del 1. Förslagen i del 2 omfattar således i huvudsak de icke tidsbegränsade sjukersättningar som beviljats efter augusti 2007, samt tidsbegränsade sjukersättningar och aktivitetsersättningar, oavsett beviljandetidpunkten.

Om en försäkrad som uppbär någon av de nämnda ersättningsformerna vill pröva sin arbetsförmåga gäller även framöver reglerna för vilande aktivitets- och sjukersättning. I syfte att skapa mer långsiktiga incitament att arbeta även för denna grupp föreslår arbetsgruppen dock vissa förändringar i vilandereglerna. Det föreslås att Försäkringskassan ska betala ut ett månatligt belopp till en försäkrad under de 12 första månaderna som den försäkrade arbetar med sjuk- eller aktivitetsersättningen vilande. Beloppet föreslås uppgå till 25 procent av den ersättning som är vilande. I dag gäller att en person med aktivitets- eller sjukersättning som påbörjar ett arbete har rätt till hela ersättningen under de tre första månaderna innan ersättningen förklaras vilande. För en försäkrad som arbetar under 12 månader betyder förslaget att

ett sammantaget lika stort belopp som i dag betalas ut från försäkringen under arbetsförsöket.

Vidare föreslås en skärpning av anmälningsplikten om en person med aktivitets- eller sjukersättning avser att börja arbeta i någon omfattning. Det föreslås att den försäkrade ska vara skyldig att anmäla till Försäkringskassan innan han eller hon påbörjar ett förvärvsarbete, utökar omfattningen av redan påbörjat arbete eller fortsätter att förvärvsarbeta efter tid då ersättningen varit vilande. Möjligheten att arbeta t.ex. politiskt eller ideellt kvarstår. Den som vill utnyttja en begränsad restarbetsförmåga till ett förvärvsarbete, den så kallade 8-delen, har även denna möjlighet kvar. Till skillnad från i dag måste den försäkrade dock anmäla ett sådant förvärvsarbete innan arbetet påbörjas.

Dessutom föreslår arbetsgruppen att sjukersättningen ska kunna dras in eller minskas om en försäkrad återfått arbetsförmåga. Enligt i dag gällande regler måste Försäkringskassan påvisa att arbetsförmågan har förbättrats väsentligt för att en indragning eller minskning ska vara möjlig. Detta förslag begränsas att endast gälla sjukersättning, eftersom reglerna för aktivitetsersättning är föremål för en särskild översyn.

Slutligen föreslår arbetsgruppen att den person som får en icke tidsbegränsad sjukersättning minskad eller indragen på grund av förbättrad arbetsförmåga ska kunna omfattas av de särskilda insatser som i dag gäller för personer med tre fjärdedels sjukersättning. Detta innebär att Arbetsförmedlingen inom sex månader ska placera personen på den ordinarie arbetsmarknaden, eventuellt med hjälp av lönebidrag. Försäkringskassan ansvarar för att dessa insatser kommer till stånd. Genom förslaget undviks att en person som har uppburit sjukersättning på grund av en allvarlig sjukdom genom medicinska framsteg hamnar i en situation där han eller hon saknar försörjning.